

Mahalaga na ang lahat ay magkaroon ng wastong medikal na impormasyon upang makagawa sila ng pinakamaayos na desisyon para sa kanilang mga sarili at kanilang mga pamilya tungkol sa pagpapabakuna sa COVID-19. Hindi palaging madaling lutasin kung anong impormasyon ang tama at ano ang mali. Kritikal ang tamang impormasyon sa bakuna at maaaring tumulong pahintuin ang mga haka-haka at tsismis.

Kung ikaw ay nag-iisip na magpabakuna sa COVID-19 o tumutulong sa isang kaibigan na nag-aalinlangan pa, bisitahin ang [mga mapagkakatiwalaang mapagkukunan](#) para sa pinakatamang impormasyon sa bakuna at tingnan ang mga katotohanan sa ibaba:

Haka-haka #1: Masyadong mabilis ang pagkakagawa sa mga bakuna, at hindi nila alam kung ligtas ang mga ito.

Ang mga Katotohanan: Maaaring mabilis na ginawa ang mga bakuna at manatili pa ring ligtas sa ilang mga kadahilanan.

- Ang mga siyentipiko (scientists) ay nagkaroon ng maagang panimula dahil napag-aralan na nila ang iba pang mga coronavirus tulad ng SARS at MERS. Napag-aralan na rin nila ang mRNA, mga bakunang viral vector, at maliit na bahagi na protina ng mga bakuna (subunit protein vaccines). Ito ay mga uri ng bakuna sa COVID-19 na ginagamit sa Amerika.
- Nagbigay ang gobyerno ng maraming pera at mga mapagkukunan (resources) para sa pag-gawa ng bakuna. Nakapagpadali ito sa mga siyentipiko na magtulungan.
- Gumamit ang mga mananaliksik (researchers) ng mga umiiral na grupo (network) para magsagawa ng mga pagsubok sa bakuna sa COVID-19. Ang mga pagsubok ay maaaring mabilis na makapagsimula dahil sabik ang mga tao na makibahagi.
- Ang pagrerepaso at pagpayag sa mga bakuna sa COVID-19 ay binigyang prayoridad ng Food and Drug Administration (FDA) at ng Mga Sentro para sa Pagkontrol ng Sakit (Centers for Disease Control).
- Ang ilan sa mga yugto sa pagbuo at paggawa ng mga bakuna ay ginawa nang sabay sa halip na magkasunod. Halimbawa, ang pagmamamanupaktura ay nagsimula na habang ginagawa pa ang mga klinikal na pagsubok. Ang mahalaga ay ang bawat hakbang na dapat sundin sa paggawa ng bagong bakuna at ang pagsisigurado na ito ay ligtas ay nasunod.

Sa ngayon, higit sa 619 milyon na mga dosis ng bakuna ng COVID-19 ay nabigay na sa Amerika. Kahit na maaaring mangyari ang mga seryosong hindi mabuting epekto, ang mga ito ay napakabihira. Ang mga benepisyo ng pagiging napapanahon sa mga bakuna sa COVID-19 ay nakahihigit kaysa sa mga panganib.

Haka-haka #2: Hindi sapat ang ating nalalaman tungkol sa mga pangmatagalang epekto.

Ang mga Katotohanan: Ang siyentipikong pang-unawa kung paano gumagana ang mga bakuna ay nagsasabi sa atin na ang mga bakuna sa COVID-19 ay malamang na hindi nagsasanhi ng mga pangmatagalang epekto.

Batay sa kung ano ang aming nalalaman mula sa iba pang mga bakuna, ang pangmatagalang epekto (side effects) ay nangyayari sa loob ng anim na linggo ng pagpapabakuna. Sa kadahilangang ito, ang Food and Drug Administration (FDA) ay nag-aatas sa mga kumpanya na gumagawa ng mga bakuna sa COVID-19 na subaybayan ang mga kalahok ng pagsubok nang hindi bababa sa walong linggo. Bukod pa rito, patuloy ang CDC sa lubos na pagsusubaybay sa mga bakuna sa COVID-19 pagkatapos na ang mga ito ay naawtorisahan o naaprubahan at ginamit sa parami nang paraming tao. Higit na sa isang taon mula nang inawtorisahan ang mga bakuna sa COVID-19 (at higit sa dalawang taon mula nang magsimula ang mga pagsubok sa bakuna). Bilyon-bilyong mga tao ang tumanggap na ng mga bakuna sa COVID-19 at walang mga hindi inaasahang pangmatagalang epekto ang naitala.

Sa kabilang dako, nalalaman namin na ang virus na nagsasanhi ng COVID-19 ay maaaring magdulot ng ilang mga pangmatagalang epekto sa parehong mga matatanda at mga bata. Halimbawa, ang ilang tao ay maaaring patuloy na magkaroon ng mga sintomas tulad ng pakiramdam ng pagkapagod, kahirapan sa pagtulog, pananakit ng ulo, at pangangapos ng hininga ng ilang buwan pagkatapos ng kanilang unang impeksyon ng COVID-19, madalas na tinatawag na [mahabang COVID](#). Dagdag pa rito, isang malubhang kondisyon na tinatawag na [Multi-System Inflammatory Syndrome](#) ay maaaring makaapekto sa mga bata (MIS-C) at sa mga matatanda (MIS-A). Ang MIS ay isang bihira ngunit seryosong kondisyon na nauugnay sa COVID-19 kung saan ang iba't ibang mga bahagi ng katawan ay namamaga, kabilang ang puso, mga bago, mga bato, utak, balat, mga mata, o mga

laman-loob ng bituka. Maraming mga pasyente ang kinakailangang mahospital, at ang nakakalungkot, ang iba ay namamatay. Ang pagbabakuna sa COVID-19 ay nag-aalok ng proteksyon laban sa mga “pangmatagalang” epekto ng virus.

May mas marami ka pang matututunan sa pagbisita sa webpage ng CDC na [Kaligtasan ng mga Bakuna sa COVID-19](#).

Haka-haka #3: Ang mga bakuna ay may virus na nagsasanhi ng COVID-19 at maaari kang magkasakit.

Ang mga Katotohanan: Wala sa mga bakuna ang naglalaman ng virus na nagsasanhi ng COVID-19 sa anumang anyo. Hindi sila makapagbibigay sa iyo ng COVID-19.

Kung magkakaroon ka ng COVID-19 pagkatapos mong mabakunahan, ito ay dahil sa nahawahan ka ng ibang taong may COVID-19 sa halos parehong oras na ikaw ay nabakunahan. Maaaring abutin nang hanggang 10 araw bago magpakita ang mga sintomas pagkatapos mong mahawahan. Kaya't kung ikaw ay nahawahan bago ka mabakunahan, maaaring hindi ka magkasakit hanggang pagkatapos mong mabakunahan.

Minsan ang mga tao ay nagkakaroon ng lagnat o pakiramdam ng pagkapagod isa o dalawang araw pagkatapos mabakunahan. Ito ay mga normal na epekto ng bakuna, habang ang katawan ay nagbubuo ng imyunidad, at hindi sakit na sanhi ng virus. Hindi nagtatagal ang mga ito at nawawala sa loob ng ilang araw.

Haka-haka #4 Kapag ang isang tao ay nagpabakuna sa COVID-19, nagsasanhi ito sa kanila na ilabas ang COVID-19 virus at hawahan ang mga taong nasa paligid.

Ang mga Katotohanan: Wala sa apat na bakuna na pinayagan sa Amerika Unidos (U.S.) ang naglalaman ng COVID-19 virus sa anumang anyo. Ang pagbabakuna ay hindi magsasanhi sa iyo na maglabas ng virus.

Hindi pwedeng mangyari na ang mga bakuna sa COVID-19 ay maaaring hawahan ang ibang tao ng virus na nagsasanhi ng COVID-19 o gawin silang nakakahawa. Ang pagpapadanak (shedding) ng bakuna ay maaari lamang mangyari kapag ang bakuna ay naglalaman ng isang pinahinang bersyon ng virus. Wala sa apat na bakunang pinayagan sa Amerika ang naglalaman ng COVID-19 virus sa anumang anyo. Walang virus sa kanila na mailalabas.

Haka-haka #5: Ang mga bakunang ito ay gumagamit ng henetikong materyales upang labanan ang virus. Nangangahulugan ito na maaari nilang maapektuhan ang ating genes.

Ang mga Katotohanan: Ang bakunang Novavax ay naglalaman ng malapakong protina (spike protein) ng COVID-19. Hindi ito naglalaman ng anumang henetikong materyales o ng virus ng COVID-19. Ang mga bakunang Pfizer, Moderna, at J&J ay gumagamit ng henetikong materyales na nagtuturo sa iyong katawan kung paano labanan ang virus. Ngunit ang henetikong materyal ay hindi binabago ang iyong genes.

Ang DNA o RNA sa bakuna sa COVID-19 ay nagsasabi sa mga selula ng ating katawan kung paano bumuo ng bahagi ng malapakong protina (spike protein) na matatagpuan sa COVID-19 virus. Kailangan ang hakbang na ito para bumuo ng pagtugon ang sistema ng imyunidad ng ating katawan. Ang sistema ng imyunidad pagkatapos ay bumubuo ng panlaban ng katawan (antibodies) at inihahanda ang mga selula ng imyunidad (immune cells) na labanan ang COVID-19 virus kung tayo ay malalantad dito sa hinaharap.

Ang mga bakunang Pfizer at Moderna ay naglalaman ng mRNA (messenger RNA). Ang mRNA ay hindi kailanman pumapasok sa pinakasentrong loob (nucleus) ng selula kung saan matatagpuan ang ating DNA kaya't hindi nito mababago ang ating DNA. Ang bakunang J&J ay isang adenovirus na bakuna na naglalaman ng DNA. Ang adenovirus na bakuna ay gumagamit ng isang virus na binago na nang sa gayon ay hindi tayo magkakasakit, at hindi ito nakapagpaparami. Ang DNA sa bakuna ay hindi hahalo sa

ating DNA (o mga kromosoma) dahil ang bakuna ay walang ensaym [enzyme] (tinatawag na integrase) na nagkokonekta sa DNA para mabuo.

Haka-haka #6: Ang mga bakuna ay naglalaman ng microchip na ginagamit upang subaybayan ang aking mga ikinikilos.

Ang mga Katotohanan: Walang mga microchip o anumang uri ng aparatong pangsubaybay sa mga bakuna sa COVID-19.

Ang karayom na ginagamit sa pagbabakuna sa COVID-19 ay higit na mas maliit kaysa sa pinakamaliit na microchip. Nagsimula ang haka-hakang ito sa sosyal midya (social media) at inihahayag na ang tagapagtatag ng Microsoft na si Bill Gates ay gustong subaybayan ang mga tao sa pamamagitan ng pagtatanim sa kanila ng mga microchip. Nakapagsabi na ang Bill and Melinda Gates Foundation na ang pahayag na ito ay [huwad](#). Tulad ng maraming mga haka-haka online, ang kuwentong ito ay mahirap itigil kahit na naipakita nang paulit-ulit na ito ay huwad.

Haka-haka #7: Ang karayom ay naiwan sa iyong braso pagkatapos mong mabakunahan.

Ang mga Katotohanan: Hindi naiwan sa iyong braso ang karayom pagkatapos na mabakunahan. Ang karayom ay “nawawala” dahil ito ay umuuring sa hiringgilya o safety chamber pagkatapos ng pag-iniksiyon.

Maaaring nakakita ka ng bidyo (video) na tila nagpapakita na ang karayom ay naiwan sa loob ng braso ng tao pagkatapos na mabakunahan. Ang aktwal na nakikita mo ay ang paggana ng isang umuuring na karayom. Ang [mga hiringgilya na may umuuring na karayom](#) ay gumagana sa pamamagitan ng paghila ng karayom papasok sa lagusan (barrel) ng hiringgilya, o sa seksyong ligtas (safety chamber) sa bahagi ng hiringgilya, pagkatapos na ibigay ang bakuna. Ginagamit ng mga manggagawa sa pangangalagang pangkalusugan ang mga uri ng hiringgilyang ito upang maiwasang matusok ng karayom.

Ang mga karayom na ginagamit para sa mga bakuna sa COVID-19 ay napakanipis at ang dami ng bakuna ay napakaunti. Dahil sa ang karayom at dosis ay napakaliit, maaaring hindi mo maramdaman ang karayom o ang bakuna na pumapasok sa iyong braso. Bago ka bakunahan, makikita mo ang malinaw na likido sa loob ng hiringgilya sa dulo nito. Pagkatapos na mabakunahan, makikita mo na wala ng likidong natitira at ang karayom ay nasa loob ng seksyong ligtas (o safety chamber).

Haka-haka #8: Ang “pagsusuring gamit ang magnet” ay patunay na ang isang microchip o karayom ay naiwan sa iyong braso pagkatapos mong mabakunahan.

Ang mga Katotohanan: Isa lamang itong paglalansi (trick) na nilalayong lokohin ka.

May mga bidyo (video) sa sosyal midya (social media) na nagpapakita ng mga magnet na dumidikit sa mga braso ng tao kung saan sila nagpabakuna. Ito ay para subukang patunayan na ang mga bakuna ay naglalaman ng mga microchip o isang karayom ang naiwan. Isa lamang itong paglalansi (trick).

Madaling idikit sa balat ang mga magnet gamit ang isang teyp o pamahid. Kahit na ang mariing pagdidiin ng isang magnet o barya sa iyong balat ay makapagpapadikit dito. Bukod pa dito, ang dami ng mga bakal (metal) na kailangan upang dumikit ang isang magnet ay napakalaki para magkasya sa karayom na ginagamit upang magbigay ng bakuna para sa COVID-19.

Haka-haka #9: Hindi mo mapagkakatiwalaan ang mga taong gumawa ng mga bakunang ito. Ang “Malaking Parmasyutiko” (Big Pharma) ay gumagawa lamang ng paraan para magkapera at nagbabayad sa mga doktor para sabihing ligtas ang kanilang mga produkto.

Ang mga Katotohanan: Ang proseso sa pagbuo ng mga bakunang ito ay naging bukas sa publiko. Maraming impormasyon at datos ang magagamit ng mga independyenteng syentipiko at publiko higit kailanman.

Habang may mga teribleng halimbawa ng mga kumpanya ng gamot na inuuna ang kita bago ang kaligtasan, ang pagbuo sa mga bakunang ito ay isinagawa sa harap ng mata ng publiko. Ang mga pagsusuri sa kaligtasan at pagiging mabisa (isang terminong ginagamit para ipakahulugan na gumagana ang mga bakuna) ng bakuna ay nailathala na para basahin ninuman.

Ang mga taong sumusuri sa pagsasaliksik ay kinabibilangan ng mga medikal na pinuno mula sa iba't ibang kapaligiran sa buong bansa. Kinakatawan nila ang malawak na saklaw ng medikal na grupo, kabilang ang ilan na lubusang nakipaglaban kontra sa medikal na kapootang panlahi (racism). Hindi sila binabayaran sa trabahong ito at nakibahagi upang patunayan ang kalidad ng pananaliksik at siguraduhin na ang pagkakapantay-pantay (equity) ay napoprotektahan sa buong proseso. Para sa listahan ng mga tagarepaso at mga lugar na kanilang napagtrabahuan, bisitahin ang [website](#) ng Advisory Committee on Immunization Practices (ACIP). Malalaman mo pa ang mas marami tungkol sa mga taong ito sa pamamagitan ng pagtingin sa kanila online. Maaari mo ring panoorin ang ilan sa mga pagpupulong ng ACIP online.

Haka-haka #10: Ang mga komunidad ng Itim (Black) at Latino(a) ay siyang pinupuntirya na magpabakuna dahil wala namang totoong patunay na ito ay ligtas.

Ang mga Katotohanan: Hindi pinupuntirya ang mga komunidad ng Itim at Latino(a). Ngunit sila ay hinihikayat na magpabakuna dahil sila ay may mas mataas na bilang ng impeksyon, pagkakahospital, at pagkamatay mula sa COVID-19.

Ang pagkabahalang ito ay kauna-unawa. Sa nakaraan, ang mga taong may kulay ay pinagsinungalingan o pinuwersang sumubok ng mga gamot o medikal na pamamaraan sa ilalim ng mga hindi etikal na kasanayan, na naglalagay sa panganib ng kanilang kalusugan.

Ang mga bakuna na magagamit sa Amerika ay sinubukan sa iba't ibang populasyon. Gumawa ng mga pagsisikap na ibilang ang marami sa mga boluntaryong Itim (Black) at Latino(a) na sumasalamin sa populasyon. Ginawa ito upang siguruhin na ligtas at mabisa ang mga bakuna sa mga grupong iyon. Ginawa rin ito upang mapigilan na maging biktima ang mga grupong ito ng medikal na kapabayaang o kapootang panlahi (racism).

Ang mga programa ng mga doktor at pampublikong kalusugan ay nagtatrabaho nang maigi upang siguruhin na ang komunidad ng Itim at Latino(a) ay may pantay-pantay na akses sa mga bakuna sa COVID-19. Ang mga residenteng Itim at Latino(a), kasama ang mga katutubong Amerikano at Hawayano (Hawaiians), ay nakakaranas ng pinakamatataas na bilang ng impeksyon, pagkakahospital at pagkamatay mula sa COVID-19. Yan ang dahilan kung bakit maaaring nakakakita ka ng mga paskil (billboard) o nakakarinig ng mga patalastas na hinihikayat ang mga komunidad na ito na magpabakuna.

Gusto ng LA County na ang pinakamatitinding tinatamaang mga komunidad na ito ay magkaroon ng oportunidad na mabakunahan sa lalong madaling panahon na posible. Ang nakataya (stake) para sa mga residenteng Itim at Latino(a) ng LA ay mataas. Mangyaring basahin ang makakaya mo tungkol sa mga bakuna mula sa mga mapagkakatiwalaang mapagkukunan. Makipag-usap sa mga taong may mas maraming kaalaman na pinagkakatiwalaan mo – ang iyong doktor, guro ng agham, o parmasyutiko – at tanungin sila ng iyong mga katanungan at pagkabahala. Ang iyong mga tanong ay mahalaga at karapat-dapat na may kasagutan mula sa mga may kaalaman at pinagkakatiwalaang indibidwal.

Haka-haka #11: Hindi ko na kailangan ng bakuna kung nagkaroon na ako ng COVID-19.

Ang mga Katotohanan: Inirerekomenda ng mga doktor at siyentipiko na ang lahat ay maging napapanahon sa kanilang mga bakuna sa COVID-19, kahit na ang mga tao na nagkaroon na ng COVID-19.

Ang likas na imyunidad ay ang proteksyon na iyong nakukuha pagkatapos mong magkaroon ng COVID-19. Ang proteksyong ito ay maaaring hindi magtagal, at maaaring magkaroon ka muli ng COVID-19. Ang pagpapabakuna, kabilang na ang mga pampalakas na bakunang (booster) dosis kung nakatakda na, ay magpapatibay sa iyong imyunidad upang magbigay ng mas mahusay at mas matagal na proteksyon laban sa COVID-19. Pinapababa ng pagpapabakuna ang iyong panganib na muling mahawahan. Kung muli kang mahawahan, pinapababa nito ang panganib ng malubhang sakit, pagkakahospital at pagkamatay mula sa COVID-19.

Haka-haka #12: Ang mga bakuna sa COVID-19 ay naglalaman ng mga selula ng ipinalaglag na nabubuong sanggol sa sinapupunan (fetal cells). Hindi ko inaaaprubahan ang pagpapalaglag. Hindi tama ang mabakunahan dahil ang mga bakuna ay naglalaman ng mga selula ng ipinalaglag na nabubuong sanggol sa sinapupunan.

Ang mga Katotohanan: Wala sa mga bakunang pinayagan sa Amerika ang naglalaman ng anumang mga selula o tisyu (tissue) ng nabubuong sanggol sa sinapupunan.

Ang mga linyada ng selula ng nabubuong sanggol sa sinapupunan na gawa sa mga laboratoryo mula sa mga selula sa 2 inilaglag (abortions) na ginawa noong 1973 at 1985 ang ginamit sa pagbuo, pagsusuri, o paggawa ng mga bakuna sa COVID-19. Wala sa mga selula ng nabubuong sanggol sa sinapupunan na ginamit ang nanggaling mula sa kamakailang pagpapalaglag o mula sa pagpapalaglag na ginawa para sa tanging layunin ng pagbuo ng bakuna.

- Ang **Pfizer at Moderna** ay hindi gumamit ng anumang mga linyada ng selula ng nabubuong sanggol sa sinapupunan upang buuin o gawin ang kanilang mga bakuna sa COVID-19. Tunay namang gumamit sila ng isang linyada ng selula ng nabubuong sanggol sa sinapupunan sa mga pagsusuri (testing) sa laboratoryo, bago nila sinubukan sa mga tao ang bakuna.
- Ang **Johnson & Johnson** ay gumamit ng linyada ng selula ng nabubuong sanggol sa sinapupunan upang buuin at suriin ang kanilang bakuna sa COVID-19. Ginamit rin nila ito para sa paggawa ng bakuna.
- **Ang Novavax ay hindi gumagamit ng linyada ng selula ng nabubuong sanggol sa sinapupunan upang buuin o suriin ang kanilang bakuna sa COVID-19.**

Ang Simbahang Katolika ay nirepaso ang paggamit ng mga selula ng nabubuong sanggol sa sinapupunan para sa layunin ng paggawa ng bakuna sa COVID-19. Nagpahayag ito na “moral na katanggap-tanggap ang tumanggap ng mga bakuna sa COVID-19 na gumamit ng mga linyada ng selula mula sa inilaglag na nabubuong sanggol sa sinapupunan sa kanilang proseso ng pananaliksik at paggawa.”

Kung ang isyung ito ay nakababahala para sa iyo, maaaring nanaisin mong repasuhin nang maingat ang dokumentong [Bakuna sa COVID-19 at mga Linyada ng Selula ng Nabubuong Sanggol sa Sinapupunan](#) upang ikaw ay makagawa ng isang may kaalamang pagpapasya tungkol sa pagpapabakuna.

Haka-haka #13: Hindi namin alam kung ano ang mayroon sa mga bakuna sa COVID-19

Ang mga Katotohanan: Ang mga sangkap ng bakuna ay nariyan para makita ng lahat

Ang mga sangkap na nasa 4 na bakuna na magagamit sa Amerika ay iba-iba depende sa tagapagmanupaktura. Alamin pa ang mas marami ang tungkol sa kung ano ang mga sangkap na nasa at wala sa mga bakuna sa COVID-19 ng [Pfizer](#), [Moderna](#), [Novavax](#), at [Johnson & Johnson](#).

Maliban sa henetikong materyal o protinang ginamit upang pasiglahin ang iyong sistema ng imyunidad, ang mga sangkap ay medyo pangkaraniwan. Ang ilan sa mga sangkap ay may siyentipikong pangalang kemikal, ngunit kung sisiyasatin mo sila, malalaman mo na halos ang lahat ng mga sangkap sa mga bakuna sa COVID-19 ay makikita sa maraming mga pagkain. Ligtas ang mga ito maliban na lamang kung ikaw ay alerdyik sa anuman sa mga sangkap.

Wala sa mga bakuna na magagamit sa Amerika ang naglalaman ng mga protina sa pagkain (tulad ng itlog o mga produktong mani), latex, mga antibayotiko [antibiotic], iba pang mga gamot, mga pampreserba (tulad ng thimerosal o mercury), o mga tisyu (tulad ng inilaglag na selula ng nabubuong sanggol sa sinapupunan o anumang mga materyales mula sa isang hayop). Wala silang mga metal tulad ng bakal, nikel, kobalt, lityum, at bihirang mga panglupang alloy. Hindi rin naglalaman ang mga bakunang ito ng anumang minapakturang produkto tulad ng microelectronics, electrodes, carbon nanotubes, o nanowire semiconductors.

Haka-haka #14: VAERS, ang Vaccine Adverse Event Reporting System, ay nagpapakita na ang libo-libong mga tao, kabilang ang mga bata, ay namatay na mula sa bakuna sa COVID-19.

Ang mga Katotohanan: Ang ulat ng VAERS lamang ay hindi maaari at hindi dapat gamitin upang tukuyin kung ang isang bakuna ay nagsasanhi ng masamang kaganapan. Ang malulubhang masamang kaganapan pagkatapos ng pagpapabakuna sa COVID-19 ay maaaring maganap ngunit bibihira. Walang mga kumpirmadong pagkamatay sa mga bata na sanhi ng bakuna sa COVID-19. Sa kabaligtaran, hanggang sa Agosto 1, 2022, higit sa 1,700 na ng mga bata ang namatay dahil sa impeksyon ng COVID-19.

Mayroong mga kaguluhan tungkol sa bilang ng mga napaulat na pagkamatay sa pampublikong magagamit na datos mula sa VAERS. Nabigyan ng maling pinakahulugan ng mga tao ang mga ulat ng pagkamatay mula sa VAERS bilang mga kamatayan na sanhi ng bakuna. Yan ay hindi tama. Ang VAERS ay tinatanggap ang lahat ng mga ulat ng masamang kaganapan sa kalusugan kasunod ng pagpapabakuna. Sinuman ay maaaring magsumite ng [ulat sa VAERS](#), kabilang ang mga miyembro ng publiko. Ang ilang mga ulat sa VAERS ay kumakatawan sa mga tunay na reaksyon sa bakuna. Ang iba ay nagkataon lamang na mga masasamang mga pangyayari sa kalusugan at walang kinalaman sa pagpapabakuna. Halimbawa, kung ang isang tao ay namatay sa isang aksidente ilang araw pagkatapos mabakunahan, maaaring ito ay iulat sa VAERS. Sa VAERS, ang pagkamatay ay tila magmumukhang pangyayari na may kinalaman sa bakuna dahil nangyari ito pagkatapos na ang tao ay nabakunahan bagaman marahil ito ay walang kinalaman sa bakuna. Ang ilang mga ulat ay maaaring maglaman ng impormasyon na hindi kumpleto, hindi tama, nagkataon lamang, hindi napapatunayan, o huwad [bogus] pa nga.

Upang malaman pa ang mas marami tungkol sa mga limitasyon ng datos ng VAERS, bisitahin ang CDC [webpage ng VAERS](#) o panoorin ang video na [VAERS at Kaligtasan ng Bakuna: Paano Ito Gumagana](#).

Para sa mas marami pang impormasyon sa kaligtasan ng bakuna, bisitahin ang webpage ng CDC na [Kaligtasan ng mga Bakuna sa COVID-19](#).

Mga Karagdagang Mapagkukunan

Para sa iba pang mga pagsisiwalat sa mga haka-haka, bisitahin ang:

- CDC: [Mga Haka-haka at Katotohanan tungkol sa mga Bakuna sa COVID-19](#)
- Children' Hospital of Philadelphia: [COVIDVaccineAnswers.org](#)
- Johns Hopkins: [Mga Bakuna sa COVID-19: Haka-haka Laban sa Katotohanan](#)
- FactCheck.org: [Mga Maling Akala sa COVID-19](#)

Para sa mga mungkahi sa kung paano masisiyasat ang maling impormasyon, bisitahin ang: UCSF [Pagsisiyasat sa Impormasyong Pangkalusugan](#)